

Gange er tidligere i dette Tidsskrift (9. R. V, 162—70; 10. R. IV, 453—58; 11. R. I, 752—54) omtalt de foregaaende Dele, der navnlig har Betydning ved Publiceringen af Münters Dagbøger og Breve. Det nu udgivne Halvbind indeholder foruden en omfattende Bibliografi og Ikonografi ved R. Paulli og en Brevregistrant ved Øjvind Andreasen fire Afhandlinger om specielle Sider af Münters videnskabelige Virksomhed. En tidligere publiceret Artikel af afdøde Frants Buhl genoptrykkes i let ændret Skikkelse, medens Otto Koefoed-Petersen, Victor Hermansen og Georg Galster belyser Münters Indsats henholdsvis som Ægyptolog, nordisk Oldforsker og Numismatiker. Skønt Afhandlingerne er noget ujævne i Anlæg og Udførelse, giver de tilsammen et Billede af Münters vidtspændende Studieinteresser paa meget forskellige Omraader. Alle Forfattere er enige i at prise hans Idérigdom, store Kundskabsfylde og udprægede Forskerglæde. Beklageligt er det, at Ada Adler ikke før sin Død naede at skrive sit Bidrag om Münter som klassisk Filolog. De foreliggende syv Bind indeholder et rigt Materiale til Forstaaelse af Münters Personlighed og Forskergerning. Tilbage staar nu blot i et planlagt 8. Bind at belyse hans Indsats inden for hans Hovedstudium, Kirkehistorien og Kirkearkæologien.

Bjørn Kornerup.

Norsk kirkehistorisk Litteratur ejer fra ældre Tid to værdifulde »Stiftshistorier«, nemlig Ludvig Daaes »Throndhjem Stifts geistlige Historie fra Reformationen til 1814« (1863) og A. Fayes »Christianssands Stifts Bispe- og Stiftshistorie« (1867). Fornyelig er hertil kommet et Arbejde af Sognepræst Reidar Bolling: *Kyrkjeliv i Christianssands Stift i atlande Hundreåret* (Oslo, 1947, 434 S.). Med indgaaende Benyttelse især af det righoldige Bispearkiv og med godt Kendskab til den trykte Litteratur har Forf. leveret en interessant Skildring af, hvorledes Kirke- og Skoleforhold artede sig i et enkelt norsk Stift hele det 18. Aarhundrede igennem. Bogen er fortræffeligt disponeret, og i en grej, karakterfuld Prosa, der dog paa Grund af den fra det gængse »Maal« afvigende Form kan falde Læseren noget besværlig, gives der en meget alsidig Fremstilling af den almindelige kirkehistoriske Udvikling, af Personligheder, af Kirkebyggeri og Gudstjenesteforhold, af Præsternes Indsats gennem Folkeoplysning og -opdragelse, af økonomiske, sociale og kulturelle Foreteelser i Byerne og paa Landet. En udtømmende Bedømmelse af det foreliggende

Arbejde vil ganske vist først være mulig ved en Efterprovelse af det omfangsrige arkivalske Materiale, der danner Grundlaget for Bogen, men Fremstillingen gør i det hele og store et overbevisende Indtryk, selv om Forf.s sammenfattende Vurderinger nu og da forekommer vel summariske. Den nye Christianssands Stifts Historie er af stor Interesse ogsaa for dansk Kirkehistorie, da Udviklingen i de to Lande i dette Tidsrum opviser saa mange Lighedspunkter. Ved sin hele Tilrettelægning er den desuden egnet til at danne Forbillede for en tilsvarende dansk »Stiftshistorie«, som i saa høj Grad tiltrænges i vor Litteratur. Da der som bekendt ikke findes nogen samlet norsk Præstehistorie, er det yderligere en Fortjeneste ved Bogen, at der i et Tillæg meddeles en kortfattet, men især paa arkivalske Kilder hvilende Oversigt over samtlige Præster i Christianssands Stift i det 18. Aarhundrede.

Bjorn Kornerup.

Tidligere Udenrigsminister, Dr. Halvdan Kohts nye Bog: *The American Spirit in Europe* (1949) giver langt mere end Titelen lover: i Virkeligheden er det en Oversigt over Forholdet mellem den nye og den gamle Verden i de sidste to hundrede Aar. Emnets Omfang er umaadeligt, og Forfatteren har iøvrigt stadig svært ved ikke ogsaa at overskride de Rammer, der her er angivet; et Kapitel som: *World Cooperation and Science* rækker saaledes langt ud over den amerikansk-europæiske Vekselvirkning. Men man skal selvsagt ikke gaa i Rette med Prof. Koht i den Anledning. Læserne faar paa denne Maade en udmærket Redegørelse for Amerikanernes Indskud i praktiske Opfindelser, tekniske Fremskridt og anvendt Naturvidenskab. Det er næppe egentlig nyt, men en samlet og overskuelig Redegørelse, og afgjort overraskende er Bogens Oplysninger om, i hvilken Grad Amerikanerne har været Foregangsmand i Organisationsarbejde af den forskelligste Art.

Det følger af sig selv, at en saadan vidtspændende Fremstilling ikke overalt kan bygge paa Førstehaandsforskning, men i en Række Tilfælde mærker man, at Forfatteren har gravet dybt og gjort selvstændigt Arbejde; det gælder Kapitlerne om Frihedskampen og Borgerkrigen med deres Virkninger paa denne Side af Atlanterhavet. Og man føler atter og atter, hvor nært personligt Kendskab Prof. Koht har ikke blot til amerikansk Historie og Filosofi, men ligeledes til det vestlige Fastlands Skønlitteratur.

Hans Interesse for denne Verdensdel og hans Forstaaelse af